

Barborky

41

- CÍL:**
- Objevování a poznání podmínek a procesu rychlení rostlin.
 - Poznání, že i v zimním období může živá příroda zkrášlit naše okolí.
- MOTIVACE:** *Kvetoucí rostliny lákají svou krásou každého a může-li si je sám napěstovat a přivést k rozkvětu, je jeho radost i zážitek ještě silnější.*
- Motivační rozhovor:
- Kdy kvete většina rostlin a za jakých podmínek?
 - Proč rostliny nekvětou v zimě?
 - Co musíme udělat, aby rostliny začaly kvést?
 - Co se rozumí tím, když řekneme „rozkvetlé Barborky“?
- CÍLOVÁ SKUPINA:** žáci ZŠ, 4.–9. ročník
- DOBA TRVÁNÍ:** 1 hodina na vycházku, dále průběžně určitý čas na pozorování, část hodiny na zpracování dat a závěrečnou reflexi
- MÍSTO:** park, les, zahrada, pracovna
- POMŮCKY:** zahradnické nůžky na stříhání, váza, větvičky vhodných druhů dřevin (viz následující text), poznámkový blok
- METODY A FORMY PRÁCE:**
- motivační rozhovor
 - vycházka do přírody
 - pracovní činnosti
 - samostatná práce, nebo práce ve dvojicích
 - sebehodnocení
 - prezentace
 - reflexe
- POSTUP:**
- Motivační rozhovor, začátek Adventu a jeho zvyky (podrobněji v příloze ML 43 – Vánoční stromeček).
 - Vydáme se s dětmi na krátkou zimní vycházku a pořídíme si několik větví. K řezu vybereme větve, na kterých je hodně květních pupenů. Poznáme je podle toho, že jsou větší, kulatější a často více nahlučeny (seskupeny, natěsnány), např. u třešní. U zlatice (zlatý déšť) květu až dvouleté větve. Řez větví může začít, jakmile předcházelo dostatečně dlouhé období chladu.
 - Větve dlouhé alespoň 50 až 80 cm svážeme do svazčků a necháme několik hodin zvolna rozmraznout. Pak je dáme přibližně na 12 hodin celé do vody teplé 30 °C. Uložíme je na noc třeba do vany.
 - Následně je umístíme do vázy.
 - Pokud chceme větvičky výrazně rychlit, pak je druhý den zabalíme do mikroténového sáčku a kolmo postavíme do okurkové sklenice v místnosti teplé alespoň 20 °C. Necháme je tak týden či dva než začnou výrazně rašit. Pak větve aranžujeme do váz a občas mlžíme.
 - Po třech až pěti dnech seřízneme a vyměníme vodu.
 - Stačí teplota 16–18 stupňů. Při vyšších teplotách rosíme.
 - Zasychání větviček ve vázách způsobuje suchý vzduch v našich bytech, hlavně na počátku rychlení.
 - Někdy nemusí větvička ani kvést a je pěkná již zelení nových listů. Vzpomeňme si na právě rašící břízy nebo modříny.
 - Průběh rychlení mohou žáci pozorovat a jednotlivé změny zapisovat.
 - Zpracování získaných dat a poznatků, reflexe.

2x45
minI. st.
ZŠII. st.
ZŠ

REFLEXE:

- Čemu říkáme rychlení rostlin?
- Jak poznáme v zimě, které větvičky budou mít květy a které listy?
- Jak se vám podařilo rychlení jednotlivých větviček?
- Které druhy jste použili k rychlení?
- Komu nerozkvetla některá větvička? Zkusíme určit proč?
- Za jak dlouho se objevil první kvítek?
- Komu chcete rozkvetlou větvičkou udělat radost?

TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA:

- **Základní podmínky života** – vliv změny klimatických podmínek na vegetační projevy rostlin.

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE: ŽÁK

- rozumí základním projevům vegetačního období jednotlivých druhů rostlin a kvetoucích dřevin,
- zná vhodné druhy i správné postupy rychlení, které mohou využívat v praktickém životě,
- rozšíří si slovní zásobu o odborné výrazy, rozumí různým druhům textů, vyhledává další informace a přemýšlí o nich,
- respektuje tradice, získává smysl pro dodržování zvyků a tvořivost,
- používá bezpečně materiály i nástroje, zvládá běžné pracovní činnosti potřebné k dosažení výsledku,
- dodržuje vymezená pravidla z hlediska svého zdraví i zdraví ostatních.

DIDAKTICKÝ TEXT:

Barborky jsou prastarý lidový adventní zvyk, který se váže na svátek sv. Barbory dne 4. prosince, 20 dnů před Štědrým dnem, se uřežou větvičky třešňi nebo višňi, vloží se doma do vázy s vodou tak, aby do Vánoc doma v teple rozkvetly. Pěkně rozkvetlé barborky o Vánocích symbolizují nejen příchod nového světla v podobě Ježíše Krista, ale připomínají nám i právě proběhnuvší zimní slunovrat, který v konečném důsledku způsobí zánik zimy a příchod dalšího voňavého a květy ozdobeného jara. Také to může znamenat, že se dívka, která barborku měla ve váze do roka a do dne vdá.

- **Bezpochyby nejjednodušší** a nejspolehlivější je si na Vánoce přirychlit zlatici, které se nesprávně říká také „zlatý déšť“ (*Forsythia*).
- **Pravé „barborky“** jsou ovšem větve třešňi a višňi, z příbuzných okrasných druhů různé slivoně, sakury, mandloně (*Prunus triloba*, *P. kurilensis*, *P. serrulata*, *P. avium*, *P. tenella*).
- **Velmi dobře** a rychle nakvete dřín (*Cornus mas*), pravý žlutě kvetoucí jasmín (*Jasminum nudiflorum*), kalina vonná (*Viburnum fragrans*), všechny vilíny (*Hamamelis*) nebo jen 20 cm vysoký keřík vřesovec pletový (*Erica carnea*).
- **Pro pozdější rychlení** od února se hodí třeba čilimník (*Cytisus x praecox*), kdoulovce (*Chaenomeles*), okrasné jabloně (*Malus*).

Zdroj: „Manuál praktická péče o školní zahradu společně s žáky“. Chaloupky o.p.s

I. st.
ZŠII. st.
ZŠ